

ATMOSFERA VA ATROF-MUHITNI ASRASHDA JAMIYATNING EKOLOGIK BILIMLARINI OSHIRISHNING AHAMIYATI

TDSHU AKADEMIK LITSEYI ANIQ FANLAR KAFEDRASI
O'QITUVCHILARI

YUSUPOVA GULMIRA VALIJANOVNA
IBRAGIMOVA KOMILA ZAIROVNA

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada atmosfera va atrof-muhitni muhofaza qilishda jamiyatning ekologik bilimlarini oshirishning ilmiy va amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Ekologik ta'lim va tarbiyaning barqaror rivojlanishni ta'minlashdagi o'rni, aholi ekologik madaniyatini shakllantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, ekologik muammolarning oldini olishda ta'lim tizimi va jamoatchilik faoliyatining ahamiyati asoslab berilgan.*

***Kalit so'zlar:** atmosfera, atrof-muhit, ekologik bilim, ekologik ta'lim, ekologik madaniyat, barqaror rivojlanish.*

***Аннотация.** В данной статье анализируется научное и практическое значение повышения уровня экологических знаний общества в деле защиты атмосферы и окружающей среды. Подчеркивается роль экологического образования и воспитания в обеспечении устойчивого развития, формировании экологической культуры населения. Также обосновывается важность системы образования и общественной деятельности в предотвращении экологических проблем.*

***Ключевые слова:** атмосфера, окружающая среда, экологические знания, экологическое образование, экологическая культура, устойчивое развитие.*

XXI asrda inson faoliyatining kengayishi natijasida tabiat va jamiyat o'rtasidagi muvozanat izdan chiqmoqda. Atmosferaning ifloslanishi, iqlim o'zgarishi, yer va suv resurslarining kamayishi global ekologik muammolarga aylanib ulgurdi. Bu

muammolarni hal etish faqat texnik yoki iqtisodiy choralar bilan cheklanib qolmasdan, jamiyatning ekologik ongi va bilimlarini oshirishni taqozo etadi.

Ekologik bilim insonning tabiatga bo'lgan munosabatini belgilaydigan muhim omil hisoblanadi. Ekologik savodxon jamiyat tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga qodir bo'ladi.

Atmosfera va uni muhofaza qilishning ahamiyati. Atmosfera Yer sayyorasida hayot mavjudligini ta'minlovchi asosiy tabiiy tizim hisoblanadi. U inson va boshqa tirik organizmlar uchun zarur bo'lgan kislorod manbai bo'lib xizmat qiladi. Biroq sanoat ishlab chiqarishining jadal rivojlanishi, avtotransport vositalarining ko'payishi va energiya resurslaridan noto'g'ri foydalanish atmosferaga katta miqdorda zararli moddalar chiqarilishiga sabab bo'lmoqda.

Atmosfera ifloslanishi natijasida global isish, kislotali yomg'irlar, ozon qatlamining yemirilishi kabi salbiy jarayonlar yuzaga kelmoqda. Bu esa nafaqat tabiatga, balki inson salomatligiga ham jiddiy xavf tug'diradi.

Uzoq vaqt zararlangan havodan nafas olish, insonlarda o'pka va bronx yo'llari kasalliklarini, allergik kasalliklarini, moddalar almashinuvini buzilishini, yurak va buyrak yetishmovchiligini keltirib chiqarishi bilan birga uning reproduktiv salomatligiga ham o'z ta'sirini ko'rsatadi. Embrional rivojlanishning buzilishi, xromosoma mutatsion kasalliklari, DNK dagi buzilishlar eng kata havfli omillardan biridir.

Ekologik bilim va ekologik madaniyatning o'rni. Ekologik bilim insonga tabiat qonunlarini anglash, ekologik muammolarning kelib chiqish sabablarini tushunish va ularni bartaraf etish yo'llarini bilish imkonini beradi. Ekologik madaniyat esa ekologik bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llashni anglatadi.

Ekologik madaniyati yuqori bo'lgan inson:

- tabiatga zarar yetkazmaslikka harakat qiladi;
- chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlashga ahamiyat beradi;
- energiya va suv resurslarini tejaydi;
- yashil hududlarni saqlash va ko'paytirishga hissa qo'shadi.

Ekologik ta'limni rivojlantirish masalalari. Jamiyatning ekologik bilimlarini oshirishda ta'lim tizimi yetakchi o'rin tutadi. Ekologik ta'limni maktabgacha ta'limdan boshlab izchil yo'lga qo'yish, maktab va oliy ta'lim muassasalarida ekologik fanlarni chuqur o'rgatish muhim hisoblanadi.

Shu bilan birga, ommaviy axborot vositalari, internet resurslari va ijtimoiy tarmoqlar orqali ekologik targ'ibot ishlarini kuchaytirish zarur. Ekologik aksiyalar, seminarlar, konferensiyalar va jamoatchilik tadbirlari aholining ekologik ongini oshirishga xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ekologik bilimga ega jamiyatda tabiatni muhofaza qilish samaradorligi yuqori bo'ladi. Ekologik ta'lim va tarbiya natijasida inson o'z xatti-harakatlarining atrof-muhitga ta'sirini anglay boshlaydi. Bu esa barqaror rivojlanish strategiyalarini amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, atmosfera va atrof-muhitni asrashda jamiyatning ekologik bilimlarini oshirish hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ekologik ta'lim va tarbiyani rivojlantirish orqali tabiatni muhofaza qilish, inson salomatligini saqlash va kelajak avlod uchun sog'lom muhit yaratish mumkin. Shu sababli ekologik bilimlarni oshirish davlat va jamiyatning ustuvor vazifalaridan biri bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Abdurahmonov Q.X. Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish. — Toshkent: O'qituvchi, 2016.
3. Ismoilov B.B. Ekologik ta'lim asoslari. — Toshkent: Fan, 2018.
4. Odilov A.O. Barqaror rivojlanish va ekologiya. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
5. O'zbekiston Respublikasi "Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni.
6. UNEP. Environmental Education and Awareness. — United Nations Environment Programme.